

ТРИПТИХ-ПОМЕНИК ОТ 1790 г.

ДИАНА КОСЕВА

Броят на помениците, открити в България, е твърде голям в сравнение с публикациите, посветени на тях¹. По своето съдържание те се определят като царски, съдържащи имена на царе, царици, патриарси и архиепископи, и народни, включващи имена на архиереи, йеродякони, йереи, презвитери, монаси и миряни. Триптисите-поменици върху дървена основа се числят към втория тип. Те са създавани за енорийски храмове и манастирски църкви. Става въпрос за оформени малкоформатни дървени икони с размери средно около 30 x 50 см, към които са монтирани арковидни врати, които в отворено и затворено положение са украсявани по различен начин. Когато триптихът е затворен, най-често върху външната страна на вратите са представяни светци в цял ръст. При отворено положение в горната част на централния панел обикновено се вижда изображение на благославящ Христос, а на вратичките, от двете му страни, са представени св. Йоан Кръстител и св. Богородица в традиционната Дейсисна композиция. Под тях изобразителното пространство е оформено също в арковидни полета, най-често 8, които са запълвани с имена, грижливо изписвани на редове. Обикновено тези триптиси са се съхранявали в олтара на църквата и са включвани в богослужебния ритуал основно на Велика задушница, когато са изваждани от олтара и поставяни на проскинитарий.

Тези паметници следват средновековната традиция да се правят поменици върху хартия или на стените на храмовете². Практиката да се включват в стенописния интериор проскомидийни поменици се наблюдава в поствизантийския период и периода на късното средновековие, когато се появяват и рисуваните дървени поменици. Много интересен е примерът в търновската църква "Св. Георги" (1616 г.), където на северната стена на протезисната ниша е изписан подобен поменик. Той е оформен по подобие на дървените. Контуриран е с широка червена линия, а двете вратички завършват арковидно. В горната част украсата над арката имитира дърворезба. Размерите му са приблизително 30 x 60 см. Освен, че са включени имената на ктиторите от посетителния надпис в цървата, върху този стенописен триптих е изписана и една широко разпространена клетвена формула³.

Вниманието ни обаче е насочено към един триптих-поменик, съхраняван във фонда на търновския музей, от който е запазена само средната част, т.е. централния панел или т.нар. дъно на триптиха. Той е инвентуриран под №296.

Обр.1. Триптих с поменик от 1790 г.

Интересът ни към този наглед незначителен паметник е провокиран от няколко факта. По време на работата ми с още няколко подобни паметника се натъкнах на една интересна подробност в публикувана преди около 60 години от проф. Ив. Снегаров вратичка от поменик, съхранявана в Националния Археологически музей под № 3042, която произхожда от с. Арбанаси⁴. Сравнявайки размерите и стила на изображенията върху тази вратичка и централната част на поменика от търновския музей, установих че са принадлежали на един и същ триптих. Това със сигурност доказва и датата 29 април 1790 г., която е изписана и на двете части от този триптих. Първият логически извод от тази съпоставка е, че средната част от поменика, пазен в търновския музей, чийто произход е отбелязан като неизвестен, всъщност е от с. Арбанаси. От друга страна, се очерта много добра възможност да извлечем колкото може повече информация от този интересен паметник, изясняващ както етническият състав

на населението в селището по отбелязаното време, така и редица страни за използването и подновяването на триптисите-поменици, тясно свързани с историята на храма, към който са принадлежали.

Централната част на триптиха има запазени размери 49,9 x 30 x 2 см. В горния стъпаловиден сегмент на арковидното поле, върху златен фон, е представена допоязната фигура на благославящ Христос Велик архиерей. Под него са оформени четири аркирани полета, ограничени с дебел червен контур. Разделителните линии в горната част, преди извивката на арките, са украсени с уширения, които наподобяват капители. В полетата са разпределени имената от поменика. На гърба на средната част от този триптих е отбелязана със същия почерк и черно мастило, с каквито е попълнен поменикът, датата 29 април 1790 г.

В полусегмента върху горната част на крилото, публикувано от Снегаров, е показана до пояс св. Богородица Застъпница, като част от дейсисна композиция. Дясното крило, където е стояло изображението на св. Йоан Кръстител, липсва. Под Богородичното изображение са очертани две арковидни полета, също така

Обр.2. Триптих с поменик 1790 г. Вратицката се съхранява в АИМ при БАН. Дъното е в Регионален исторически музей - Велико Търново.

ограничени с дебела червена линия, със стилизирани капители, поддържащи аркада. Там са означени също с червено мастило категориите лица, които се споменават. Върху лявото крило на триптиха в двете колони са вписани имената на патриарси, архиереи, епископи, йеромонаси, монаси и свещеници.

В първата колона, върху засводената част гръцкият надпис започва с кръстен знак и датата 29 април 1790 г., а под нея е записано: “за споменаване на патриарси и архиереи”. След разделителната линия под това заглавие следват имената на патриарсите Йереимия и Паисий. Според проф. Снегаров това са имената на цариградските патриарси Йереимия III (1716-1733) и Паисий II (1726-1733; 1744-1748; 1751-1752), заемали патриаршеския престол през първата половина на XVIII в.⁵ Изглежда тези патриарси са имали някаква връзка с църквата, на която е принадлежал поменика или със селището Арбанаси. Името на патриарх Паисий, например се споменава в приписка към триод на арбанашката църква “Св. Атанасий”, където е записано, че султан Мехмед е погубил един от близките на патриарха в 1741 г.⁶

По надолу следват имената на архиерите Йезекиил, Герасим, Атанасий, Йосиф, Теодосий, Дионисий, Никифор, Симеон, Неофит, Йоаникий, Максим и Хрисант. Първите седем архиереи Снегаров идентифицира с търновските митрополити Йезекиил (1678), Герасим (1671, а през 1673-1677 г. - цариградски патриарх), Атанасий Маргуни (1688, 1689), Йосиф (1714-1722 и 1736 г.), Теодосий (1697-1700), Дионисий (1709-1714), Никифор (1722 и в 1736 г.)⁷. За останалите петима може да се приеме, че са били митрополити на други митрополии, чиято памет по някакъв начин е била свързана с Арбанаси (чрез дарения или гостувания). Може би става дума и за патриарсите на Антиохия, Александрия и Йерусалим, които понякога посещавали лично търновските митрополити, какъвто е случаят с Йерусалимския патриарх Хрисантий Нотара (1707-1731 г.), посетил Червенската епископия през м. август 1708 г.⁸

След имената на архиерите следват имената на трима епископи: Игнатий, Серафим и Дионисий. Знае се, че в диоцеза на Търновската митрополия са включени епископиите на Преслав, Ловеч и Червен, а през XVIII в. към тях се присъединява и Враца. Освен това търновският митрополит е имал при себе си викариен епископ с поминалната епископия Аксиопол.⁹ В публикуваният от Кр. Миятев през 1936 г. Къпиновски поменик, например се споменават трима подчинени на търновския митрополит епископи: Софроний Врачански, Неофит Преславски и Антим Ловчански¹⁰. В случая имената на епископ Серафим (1710) и Дионисий (1703) са споменавани като епископи на Червенската епископия в няколко документа¹¹. За сега неизвестно остава името на епископ Игнатий.

След имената на тримата епископи е поставена разделителна линия, под която са изписани имената на йеромонасите: Атанасий, Теоклит, Партений, Киприян, Пимен, Нектарий, Гавриил, Йереимия, Симеон, Константин, Йосиф и Йоаникий.

Втората колона започва с имената на монасите Сава, Максим и Дионисий. Следва разделителна линия и надпис: “За споменаване на йереите”. Изредени

са имената йерей Моско (2 пъти), Теодоран, Георги (5 пъти), Николай (5 пъти), Йоан (8 пъти), Михо, Тома (2 пъти), Стамо, Димо, Константин (2 пъти), Легмон, Стоян, Дука (2 пъти), Василий, Теодор, Йово, Панайот, Димитри (2 пъти), Андрони, Ганчо и Нико. Следват 4 реда имена на свещеници, записани от друга ръка и с по-бледо мастило. Могат да се разчетат имената на (Дра)гун йерей, Стамати йерей, Йоан Иерей и Моско йерей.

Върху средната част на триптиха, както вече казахме, са оформени четири колони, където надписите продължават¹². Първата колона е с означения за монахини, като са изредени имената:

Μαγδαληνη μοναχης, Μακαριας μοναχης, Ανθημιας μοναχης,
 Καλινικης μοναχης, Μακαριας μοναχης, Ελησαβετας μοναχης,
 Θιοδωριας μοναχης, Μαγδαληνης μοναχης, Μαγδαληνης μοναχης,
 Μαγδαληνης μοναχης,
 Μελανης μοναχης, Μελανης μοναχης, Καλινικης μοναχης, Αθανασιας
 μοναχης, Μακρινας
 μοναχης

Μαγδα(λινης) μοναχης, Ζινοβια μοναχης, Θεοδωρας μοναχης.

(Магдалини, Макриа, (А)нтимиа, Калиники, Макриа, Елисавета, Тиодосиа, Магдалини (2 пъти), Меланис (2 пъти), Калиники, Атанасия, Макрина. В последната си част тази колона е допълнена с няколко имена, писани от друга ръка и с по-светло мастило. Разчитат се имената Магдалина, Зиновия и Теодора.)

Втората колона с имената, както се вижда от надписа, е посветена на презвитери (των πρεσβυτεριδων).

Изредени са имената:

Κυρατζα πρεσβιτερας, Αναστας πρεσβιτερας, Πουλους πρεσβιτερας,
 Καλης πρεσβιτερας, Αναστας πρεσβιτερας, Τηχους πρεσβιτερας,
 Καντους πρεσβιτερας, Βασιλικης πρεσβιτερας, Κυργιακουσ
 πρεσβιτερας, Θιοδωρασ
 πρεσβιτερας, Αναστας πρεσβιτερας και γονεων.

(Кираца, Анастас, Пулу, Кали, Анастас, Тихо, Канту, Василики, Кириак, Теодор, Анастас презвитер и родителите му.) Колоната е допълнена с имена на презвитери, писани от друг човек, с много по-бледо мастило. От тях се разчитат имената на:

Θεοδορας πρεσ..., Παγανου πρεσβιτερας, Θεοδορας πρεσβιτερας,
 Θεοδορας
 πρεσβιτερας, Αθανασιασ πρεσβιτερας.

(Теодора, Паган, Теодора, Теодора, Атанас.)

Третата и четвъртата колони са посветени на ктитори и миряни, свързани с храма, на който е принадлежал триптихът – поменик. Началото на третата колонка носи надписа: “На ктитори... за здраве поменаване.”

(των κτιτορζ...των...(υ)γιας μνης(μονης).

Изредени са имената:

Κανα, Δεσπου, Χρυσω, Χρισαφου, Γιανακι, Ιωαννου, Κωνστα, Δημου,

Στυηνου, Αλεξανδρου, Κοψταντινου, Γιοργιου, Νικολαου, Ξανθου, Μοσχου, Μαρια, Κονστα, Κιργιακου, Ιωαννου, Πετρου, Θεοδωρα, Πανω, Μαρκου, Δε(πτ)ου, Δημητριου, Πενιου, Δουκα, Στανιου, Κυργιακη, Θωμα, Ζαφυρου, Ντετου, Νικου, Θιοδωρα, Χεισιδα, Ιωαννου, Σταμου, Κυρατζα, Γεοργω, Θεοδωρα, Αναστα, Ντετο, Κιρκια, Δραγανου, Πενκη, Παγουνου, Παναγιоти, Κερου, Νικολα, Σταματου, Ηουβανου, Στεφανη, Στογιανου, Κερω, Ντετου, Κυρατζα, Ζαφυρου, Γεωργιου, Γαλινου, Νικολα, Πενου, Ντοπρος, Ρεζου, Ιωαννου, Κυρατζα, Στρατη, Κυρατζα, Νικο, Κερατζα, Μοσχο, Θιοδωρα, Κυρκια, Ανδονω, Σταμου, Στογιου, Λεκα, Νικο, Μαρια, Μαρια, Ιωαννου, Κηργιακη, Δραγνου, Γεωργι, Αντρονη, Θιοδωρα, Λαμπου, Νικου, Κιριακου, Θιοδωρα, Χρυστου, Στογιανου, Στογια, Πενου, Κιρατζα, Ιωαννου, Κιρατζα, Γεοργι, Στεφου, Δουκα, Παρασκεβα.

(Κανο, Деспу, Хрисо, Хрисафу, Янаки, Йоану, Конста, Диму, Стойну, Йоану, Ламбу, Андону, Александру, Константину, Георгиу, Николау, Ксанту, Миху, Мариа, Конста, Кириаку, Йоану, Петру, Теодора, Пано, Марку, Де..., Димитриу, Пениу, Дука, Станиу, Кириаки, Тома, Зафиру, Дету, Нику, Теодора, Хасида, Йоан, Стаму, Кираца, Георго, Теодора, Анаста, Дето, Киркиа, Драгану, Енки, Пагуну, Панайоти, Керу, Никола, Стамату, Йовану, Стефани, Стояну, Керо, Дету, Кираца, Зафиру, Георгиу, Галину, Никола, Пену, Добро, Резу, Йоану, Кираца, Страти, Кираца, Νικο, Κεραца, Νικο, Κεραца, Μοσχο, Теодора, Киркиа, Андоно, Стаму, Стоио, Лека, Νικο, Μαρια, Μαρια, Йоану, Кириаки, Драгну, Георги, Андрони, Теодорану, Ламбу, Нику, Кириаκος, Теодора, Хрисафу, Нику, Христину, Темели, Тисиу, Аспро, Христу, Стояну, Радо, Марта, Лека, Μαρια, Стоио, Кириаки, Μαρια, Стояну, Стоян, Пену, Кираца, Йоану, Кираца, Драгостини, Кираца, Георги, Стефо, Дука, Параскева.)

Имената продължават на четвъртата колона в следния ред:

Πενο, Τζεβου, Κασανθρα, Κιργιακος, Στοينو, Κιρατζα, Κιρατζη, Νικο, Δημου, Τζεβου, Στογινο, Τζεβου, Ζαφηρου, Κονστα, Νικο, Μυρτζου, Κοντι, Δημου, Δημου, Νικο, Αναστα, Θιοδωρα, Μποηκη, Κερο, Δημητρη, Νενο, Σταμου, Ιωαηπου, Ιωαννου, Κερου, Σταμου, Κωνστα, Ζαφυρου, Θιοδωρου, Ιωαννου, Μαρινου, Ραγινο, Χρυσαφου, Μερονα, Χрисαφου, Μαρυα, Μαρινο, Καργιακου, Ιωαννου, Νικο, Ανθουσα, Νικο, Δημου, Γεωργι, Μαρια, Καργιακι, Δημο, Ζαφηρο, Θιοδωρου, Παγουν, Ζαφηρου, Ιωαννου, Σταμου, Κιργιακι, Ανδρειω, Χрисαφου, Κωνστα, Μοσχο, Μαριασ, Αλεξο, Γγαντζο, Στοينو, Παγουνου, Ανδονου, Γεωργιου προσκυνητου, Κερο, Τζεβου, Μαριας, Αβραμη, Αναστα, Λεκα, Ντοταβ, Κιργιακου, Θεοδωρα, Μαρινο, Ιωαννου, Λευθερι, Πασχαλη, Παρασκεβη, Αναστα, Σοφια, Μπραينو, Κιραρηνο(?), Γεωργη, Γιουραν, Νενου, Κονστα, Μποηκη, Βελιου, Απα, Σταθη,

Κιργιας, Σταματη, Προικο, Καλινο, Μηλκο, Γγαντζη, Γηενου, Στογιανου, Μαργηριτη, Κωνστα, Λαμπου, Θεωδωρα, Μαρια, Κιργιακη, Θεοδωρα, Δημητριου, Κυργιακου, Νικου, Στοηνου, Γεωργιου, Κιργιακου,

Στοινοῦ, Σαυβα, Στουγιαν, Δημητρίου, Κερου και γονεωσ και του
αδελφانوῦ, Διμο και Μαρυου.

(Пено, Цеву (Чеву), Касандра, Кириаκ, Стойну, Кираца, Кираци, Нико, Диму, Цеву (Чеву), Стойну, Цеву (Чеву), Зафиру, Конста, Нико, Мирча (Мирца?), Конти, Диму, Диму, Нику, Анаста, Теодора, Бойки, Керо, Димитри, Нона, Стаму, Йоану, Керу, Стаму, Конста, Зафиру, Теодору, Йоану, Марину, Раино, Хрисафу, Мерону (Мирон), Хрисафу, Мариа, Марио, Кириаки, Йоан, Нико, Антуса, Нико, Димо, Георги, Мариа, Кариаки, Димо, Зафиρο, Тиодору, Пагун, Зафиру, Йоану, Стаму, Кириаку, Андре(и)о, Хрис(т)афу, Конста, Мосхо, Мариас, Алексо, Ганчо, Стойно, Пагуну, Андону, Георгиу поклонник(проскувυτου), Керо, Цеву (Чеву), Мариас, Аврами, Анаста, Лека, Дотав, Кириаку, Теодорану, Марино, Йоану, Лефтери, Пасхали, Параскеву, Анаста, София, Браино, Кирано, Георги, Гуран, Нену, Конста, Боики, Велю, Ана, Стати, ..., Кириос, Стамати, Проико, Калино, Милко, Ганчи, Гену, Стояни, Маргарити, Конста, Ламбу, Теодора, Мариа, Кириаки, Теодора, Димитриу, Кириаку, Стойну, Сава, Стоян, Димитриу, Кириаку, Нику, Стойну, Георгиу, Кириаку, Керо и родители и брат му ..., Димо и Мариу.)

Триптихът поменик е изписан с равен, красив почерк, с черно мастило на гръцки език. Употребените ударения и придихания, точките, разделящи имената, както и отделните категории упоменати лица са изписани с червено мастило. Имената са съгласувани в падеж, но има грешки при съгласуването и при изписването на дифтонги. Почти еднакво са застъпени гръцки и български имена. Особен интерес предизвикват имена като Чеву (Цеву), Паган, Пагун, Дотав Дету, Хасида. Тези имена не са включени в ономастични справочници за българските имена¹³. Явно, те са с чужд произход, но на този етап не могат точно да се идентифицират.

Във връзка с разглеждания от нас проскомидиен поменик е важно да припомним и за едно друго крило на триптих поменик от Арбанаси с дата 1714 г., също включено в публикацията на Ив. Снегаров¹⁴. На него са изписани отново имената на патриарсите Йеремия и Паисий, както и на архиереите Йезекиил, Герасим, Атанасий, Теодосий, Дионисий, Йосиф, Никифор, Симеон и Неофит. След тях и тук са изредени имената на тримата епископи Игнатий, Серафим и Дионисий. Еднакви са и имената на йеромонасите, както и редът на изписването им: Атанасий, Теоклит, Партений, Киприян, Партений, Пимен, Нектарий, Гавриил, Йеремия, Симеон, Константин и Йосиф. Към тези имена в триптиха от 1790 г. е прибавено името на Йоаникий. Последните две имена в първата колонка на вратичката от 1714 г. са на монасите Сава и Максим, също повторени върху триптиха от 1790 г., като е прибавено името Дионисий.

Във втората колонка на вратичката от 1714 г. след споменатите три имена Йоаникий, Максим и Хрисант следват имената на йереите: Мосхо, Йоан, Теодоран, Георги, Николай, Йоан, Йоан, Николай, Георги, Николай, Михо, Йоан, Георгиу, Тома, Йоан, Йоан, Стамо, Димо, Константин, Легмон, Стоян, Йоан, Дука, Дука, Васил, Теодор, Йови, Панайот Николай, Димитриу, Тома, Мосхо.

Към имената на йереите, които също се повтарят, са добавени 6 нови имена в триптиха от 1790 г.: Георги, Николай, Константин, Андрони, Ганчо и Нико.

За крилото с дата 1714 г. Ив. Снегаров отбелязва, че имената са написани с грешки, особено при използване на падежите, а почеркът е по-небрежен¹⁵. Ясно е, че триптихът от 1790 г. е преписан от този с дата 1714 г. Допълнен е списъкът само на йеромонаси и йереи, но имената на архиереите са формално преписани, без нови добавки. Най-вероятно двата поменика са принадлежали на един и същ църковен храм, който засега остава неизвестен. Интересно е да припомним още, че на задната страна на вратичката от 1714 г. има надпис на гръцки, изпълнен неграмотно и нечетливо, както отбелязва Снегаров¹⁶. Тази малко по-късна бележка е със следното съдържание: "1715 г. март 25, това свещено и почитаемо предложение (подари) Кир Гийорги казанджи, иконом... да споменава имената на благоговейните и православни християни. И да бъде указание." В случая освен името на дарителя от тази бележка се потвърждава практиката проскомидийните поменици да се изработват като дарения за църковния храм.

На този етап от проучванията могат да се открият следните по-важни изводи, свързани с разглеждания от нас триптих поменик.

Регистрирани са имена на архиереи и епископи, които досега не са известни. Разглежданият поменик предлага по-широки възможности за ономастични проучвания, които представляват интерес в контекста на изясняване на етническия характер на населението, обитавало с. Арбанаси през XVIII в. За първи път се установява практиката за преписване и подновяване на дървени проскомидийни поменици, принадлежали на един и същ храм. Поръчката и изработката на подобен род украсени триптиси-поменици, рисувани върху дървена основа несъмнено свидетелства, от една страна, за високия статус на населението и, от друга – за престижа и традициите на самия храм, за който са били предназначени. На този етап, без нови данни и съпоставки е невъзможно да идентифицираме арбанашката църква, на която са принадлежали двата поменика – от 1714 и 1790 г.

Б Е Л Е Ж К И

¹ **Иречек, К.** Погановский поменик. Периодично списание, IV, 1884, с.67-73; **Попруженко, М.** Синодик царя Борила. Български старини, VIII, 1928, 1-96; **Иванов, Й.** Поменици на български царе и царици. Известие на Историческото дружество, IV, 1915, 219-229; **Иванов, Й.** Български старини из Македония. С., 1931, 489-524; **Гошев, И.** Нови данни за историята на Бачковския манастир. Годишник на Софийския университет. Богословски факултет, VIII, 1930-1931, 341-388; **Миятев, К.** Капиновският поменик. Годишник на народния музей, VI, 1936, 251-265; **Ковачев, М.** Зограф. Изследвания и документи. С., ч. I, 1942, 1-71; **Снегаров, И.** Три гръцки поменици от с. Арбанаси (Търновско). Годишник на Софийския университет, XX, 1942-43, 1-21; **Станчева, М., С. Станчев.** Боянският поменик. С., 1963; **Стоянов, М., Х. Кодов.** Опис на славянските ръкописи в Софийската народна библиотека. С., 1964;

Паскалева, К. Триптих с поменик от Кремиковския манастир. Старобългарска литература. Изследвания и материали. Кн. I, С., 1971, 441-459.

² Станчева, М., С. Станчев. Цит. съч.; Попруженко, М. Цит. съч.; Moutsopoulos V, N. Anaskafn ths basilikhV tou Agiou Acilleiou. Qessalonikh, 1969, 1972; Георгиев, П. За столицата Преспа след Йордан Иванов. Известия на историческия музей Кюстендил, т. IV, С., 1996, с. 292, обр.3.

³ Куев, К. Една клетвена формула в старославянските ръкописи и документи. – Ricerche slavistiche, 17-19, 1970-72, 313-321; Stefanov, P. On the greek-bulgarian art relations in the 17-th century. (based on material from St. George's church in Veliko Tarnovo.) – Etudes balkaniques, No. 1, 1992, p. 91.

⁴ Снегаров, И. Цит. съч., ил. на с. 10.

⁵ Пак там, 7-8.

⁶ Попгеоргиев, Й. Село Арбанаси. Периодично списание, кн. XIV, с. 122.

⁷ Снегаров, И. Цит. съч., с. 8, 9.

⁸ Тютюнджиев, И. Търновската митрополия през XVII и първата половина на XVIII в. В. Търново, 1996, 29-30.

⁹ Пак там, с. 84.

¹⁰ Миятев, К. Цит. съч, с. 256.

¹¹ Тютюнджиев, И. Цит. съч, с. 31, 34, 40.

¹² Представяме гръцките имена само върху средната част на триптиха, тъй като върху запазената вратичка те са включени в публикацията на Ив. Снегаров.

¹³ Заимов, Й. Български именник. Личните имена у българите от VI до XX в. Фамилни имена от чужд произход. С., 1988.

¹⁴ Снегаров, И. Цит. съч., с. 4, 5, ил. на с. 6.

¹⁵ Пак там, с. 13.

¹⁶ Пак там, с. 5

TRYPTICH WITH BEADROLL FROM 1790

Diana Koseva

Summary

In the article we present an icon tryptich-beadroll with Deisis from Arbanassi. This is one of the five tryptich-beadrolls from 1790. In the museum of V. Turnovo we preserve only the middle part of this tryptich. One of the wings of the tryptich is preserved in the National Archaeological Museum. The central panel of the beadroll consists of four columns with names. There are titles of archybishops, presbyteros, monks, and other persons. In the list we find Greek, Bulgarian and foreign names. It's very difficult to decide to which church belonged this tryptich, but it is a very interesting monument, because it shows the names, specific for this village from the 18th – 19th centuries.